

Betraktninger fra Washington DC

«We all do as best we can, Grandpa» lyder det fra en sammensunket skikkelse på gatehjørnet der jeg kommer stavrende godt innpakket en litt sur vårdag i Washington. Jeg er på farten for å gjøre meg bedre kjent i hovedstaden der så mange viktige beslutninger tas. Mannen ser ikke sunn ut, men han lever i håpet om at hans gamle mor snart skal dø, for hun har litt penger, sier han. Selv kjørte han appelsiner og juice fra Florida til Nordstatene i mange år, men så fikk han vondt i ryggen og det ble dårlige tider.

To andre ubestemmelige skikkelser ligger og sover over det nærmeste varmluftutslippet.

Det damper rundt dem som fisk til røking. Med ujevne mellomrom står deres kolleger som levende bomstasjoner i dette gjennomregulerte bymiljøet, der gatebildet ellers preges av vel-dressede kontorfolk med det obligatoriske kaffekruset i hånden. Tiggerne er ikke aggressive, ikke utsendt av noen, bare troverdig trengende. Småpengene i jakkelomma blir raskt borte. Til gjengjeld får jeg brokker av livshistorier når jeg spør.

Kongressbygningen (Capitol).

FRIHET • Et påfallende trekk ved amerikanernes kultur er deres konkrete forhold til «freedom». USA har i alle år tatt imot undertrykte mennesker fra hele kloden. Deres militære styrker er frihetskjempere, og alle krigene på fremmed jord er ledd i å beskytte og spre frihet. Dette tror de på. Det var slik USA ble til. Og forholdet til de militære styrkene er personlig. Veteranorganisasjoner, minnelunder og en jevn strøm av hjemsendte bærer sørger for å holde det ved like.

Frihetsbegrepet omfatter også begrensning av skatter og offentlige påbud til et minimum. Selv den pågående folketellingen anses av mange som et inngrep i friheten. Tenk å måtte

svare på spørsmål om hvor mange som bor i huset ditt! Også retten til å gå til grunne synes å ha verdi. Akkurat nå er det midt i etterveene etter den nye helsereformen, som mange synes er et angrep på friheten fra en sosialistisk president. Er han egentlig amerikaner?

Til gjengjeld hersker det et sosialt press til å hjelpe hverandre. Og det gjør man.

THE NATIONAL MALL • Dette kalles byens paradepark, som er full av minnesmerker over de historiske personer og begivenheter som gav landet friheten. Sentralt i parken står Washingtonmonumentet, denne forvokste obelisk på 500 fot. Washington var hærføreren som ledet arbeidet med konstitusjonen og ble den første presidenten. Jeg vil opp til toppen, men det ser ikke lovende ut. – Du må stille deg i billettøk, grytidlig, så kanskje du har en sjanse, sier vaktmannen. Men så skifter han plutselig mening og sender meg inn uten billett. I heisen husker jeg det: her har jeg jo vært tidligere. Som Arne Næss sa: – Fordelen med å glemme er at du kan oppleve samme

Hjemløse i den varme dampen fra varmluftuttaket.

Lincolnmonumentet.

Jeffersonmonumentet på bredden av Tidal Basin. Kirsebærtrær i blomst.

ting med like stor fornøyelse en halv time etterpå. Vel, vel.

Man får god oversikt i alle retninger fra toppen. Mot nord ligger Det hvite hus, mot øst Capitol og mot sør Tidal Basin, den kunstige innsjøen med Jefferson-monumentet på bredden. Jefferson, han som skrev uavhengighetserklæringen, var kunstneren og arkitekten blant de tidlige presidentene.

– Herfra kunne nok Sarah Palin ha sett helt til Russland, ironiserer en meget distingvert, svart dame og peker vestover. Men det vi ser mot vest er Lincolnmonumentet, som er den viktigste symbolplassen i USA. Her fremførte Martin Luther King sin I have a dream-tale og her ble Obama tatt i ed. Gamle Abe, som alle forbinder med slutt på slaveriet og hans Gettysburgtale: «Alle mennesker er født like ---», sitter oppe på platået i et digert «bur» av doriske søyler. Jeffersonmonumentet er også basert på søyler, men har i tillegg kuppel og pediment.

Vietnam og annen verdenskrig har også sine minnesmerker i parken.

– Did you serve? spør en kvinnestemme der jeg sitter litt bortreist på en benk og betrakter skolebarna ved Vietnamminnesmerket. Dette er amerikansk grunnskolepensum. Jeg må skuffe henne, men hun viser meg nav-

net til faren sin blant alle de inngraverne. Han som hun aldri fikk møte.

Man kan også nyte den nye skulpturparken, og aller flottest nå på vårparten: velstelte gangveier kranset av blomstrende kirsebærtrær rundt Tidal Basin. Det har vært en hard vinter i Washington: et metertykt almetre er brutt ned av snøen. Bare roten ligger igjen, men skal snart fjernes, sier skiltet.

KIRSEBÆRFESTIVALEN • Jeg får med meg starten på den tradisjonelle kirsebærfestivalen når 3 000 trær starter blomstringen. Hanami kalles kunsten å betrakte kirsebærblomster. Trærne var opprinnelig en gave fra Japan i 1912. Og tro ikke at et kirsebærtre er et kirsebærtre: Uzumi, Kwansan, Akebono, Sarget er viktige varianter. Stor ståhei. Parken blir snart til et folkehav, og vinden bringer vimpler og drager i alle farger og fasonger opp i luften. Dette er den lokale varianten av 17. mai.

CAPITOL • Senatet og Representantenes hus har tilhold i hver sin fløy av Capitol. Etter en omfattende sikkerhetssjekk får jeg adgang til dette imponerende byggverket som vi er vant til

å se korte TV-glimt av. Kuppelen med den underliggende rotunden er en etterligging av Pantheon, uten hull i taket, men høyt utsmykket med fresker og skulpturer. – Her har det ligget mange høytstående mennesker på lit de parade, sier guiden. – Ted Kennedy ville ikke. Han ville hjem til Boston. Men her lå Anna Nicole Smith, sier han. Ingen tør le før guiden selv sier at det var en joke.

I selve Senatet står en veltalende senator fra Syd-Dakota og beklager seg over den altfor dyre helsereformen. Han snakker for tomme benker, som i Stortinget. Herfra går det tunnel til det berømte kongressbiblioteket. Grandiost. Men det er ikke sant, står det i brosjyren, at dette biblioteket har alt som blir trykket. I utstillingshallen er Afghanistan ofret stor plass. Der henger det også bilder av en kjent karikaturtegner. Et av bildene viser en turbankledd muslim med rakett klar til bruk. Det får henge i fred.

RELIGIONSFRIHET • Et viktig element i det amerikanske frihetsbegrepet er religionsfrihet, opprinnelig som varianter av kristen tro. Men også i USA krever islam økende plass. Jeg har et sideblikk i den retningen fordi neste punkt på min reiserute er Teheran. Nå

Gravfølge. Samtidskunst.

har jeg flaks allerede med taxisjåføren fra flyplassen. Han er iraner og snakker Dari, en utgave av farsi som også er vanlig i Afghanistan. Dit skal han snart som tolk. Han er et reflektert menneske som besvarer mitt velbrukte spørsmål: hvordan kan det ha seg at folk som blåser seg selv og andre i filler kan få evig opphold i paradiset? – Hjernevask. Unge, godtroende mennesker, sier han. – Koranen forbyr slikt. Dette er en annen svarvariant enn den jeg får i Midtøsten: Der sier de gjerne: – nei, jo, det kan tenkes – om saken er god nok. Slikt må avgjøres av skriftlærde!

MUSLIMER I USA • Trodde du at Leiv Erikson var alene om å besøke Amerika før Colombus? Feil. Muslimske kilder sier at deres sjømenn seilte oppover Mississippi både på 12- og 1300-tallet, og blant de afrikanske slavene var kanskje 30 prosent muslimer. På slutten av 1800-tallet kom også mange tyrkere, kurdere, albanere og arabere fra det ottomanske riket. I dag finnes det anslagsvis 6–8 millioner muslimer i USA, hvorav en fjerdedel er afroamerikanere.

De nyankomne muslimene er jevnt over bedre integrert i USA enn i Europa. De aller fleste ønsker å være

amerikanere, dernest muslimer, ikke omvendt. De får heller ingen spesialbehandling, en religion er en religion. I det militære kan det gå røft for seg, særlig etter at en muslimsk major drepte og såret flere titalls medsoldater. Du kommer ikke ubemerket med bønneteppe ditt og ber om fri til å delta i fredagsbønnen i dette miljøet! Zachari K., en toppranket soldat, forteller om grov trakassering da han prøvde seg på dette. Sandape, tepperytter, Zachari bin Laden fikk han høre. Men de militære lederne føler et stort behov for arabisktalende soldater og vil nødigg gi slipp på sine 3 500 muslimer.

DET ISLAMSKES SENTRET • Jeg vil til det islamske sentret og kanskje få med meg fredagsbønnen på et forståelig språk. Men nettsidene lyver. Her er ingen informasjon for vantro. I Norge, sier vakten, der snakker de vel fransk? Nei norsk, sier jeg, men han liker ikke slik fleip og blir sur. Inne i selve moskeen ligger en mann og sover i en krok. Det er tillatt, sier min neste sjåfør, som er fra Marocco. Det hender de sover litt før det vanlige ritualet.

Selv går jeg inn i den vesle basaren, som er full av alle slags memorabilia passet på av to ubevegelige ansikter. Koransitater finnes det mange av. Det får

meg til å tenke på da «Ada» kom halvt flirende og halvt forskrekket ut fra do hjemme. Hun var opprinnelig flyktning fra Iran og ble inngiftet i min storfamilie. Nå reagerte hun på å finne et koransitat akkurat *der*. Selv hadde jeg bare syntet at arabisk kalligrafi var dekorativt og hadde kjøpt tavlen av palestinere på Vestbredden. Jeg visste ikke at det sto: «De som er vantro – de kan ikke vente at Allah tilgir og viser dem vei, unntatt veien til helvete». Jeg gir opp fredagsbønnen og nøyer meg med en nøkkelholder der det står «Inshallah».

GEORGETOWN • Da heller en tur til Georgetown, bydelen som er en slags kombinasjon av Grünerløkka og Aker brygge. Man blir fort begeistret for det levende gatebildet etter de strenge og nakne kontorbygningene i sentrum. Trivelig og dyrt. Restaurerte gamle hus, små, eksklusive butikker og en vrimmel av spisesteder gjør livet levellig. Du kan ikke klage på annet enn de enorme porsjonene du må kjempe med på restaurantene.

MUSEER • På begge sider av The Mall finnes x antall gallerier og museer, mange tilhører Smithsonianstiftelsen. Her kan man vandre i ukevis uten å slippe opp for attraksjoner. Om du har barn med kan du besøke Madam Tussaud eller Spionmuseet. Jeg nøyer meg med en MI 5 hot dog i kafeen deres og fortrekker til portrettgalleriet og samtidsmuseet over gaten. Der fortaper jeg meg i en diger grå hest, som er laget av gamle trerøtter. Men det er den slett ikke, sier vakten. Den er støpt i bronse. Mange andre skulpturer og bilder har også sterk appell, antakelig fordi de ikke setter altfor store krav til min kunstforståelse. Jeg fester meg særlig ved fremstillingen av et gravfølge der inskripsjonen «Hvil i fred» er supplert med «glad du er død din kjeltring».

Så videre til Teheran. Det skal bli spennende å se Khomeini-mausoleet.

(Men der protesterte Eyjafjallajökull-vulkanen, og vi fikk et nytt ord: askefast.)